

1. úvodní aktivita:

(na dvě skupiny – jedna hledá argumenty pro nepřijetí a druhá pro přijetí)

Koho má Evropa (Česká republika) přijmout?

***napsat 5 statusů ano a 5 statusů ne**

***jaká by měla být kritéria pro přijetí?**

***co jsou akceptovatelné důvody pro přijetí cizince?**

Migrace

- **Antropologická konstanta**
- **Současnost – obavy z přistěhovalectví a ztráty národní identity**
 - **Z kvantitativního hlediska současný pohyb osob nepřevyšuje jiná období modernity**
 - **Změna povahy migrace a jejího vnímání západní společností**

***po mnoho století Evropa v roli kolonizátora – osídlování Nového světa a jiných kolonií**

***WWII – turning point**

- **Obrácení migrační vlny**
- **Evropa se proměnila z e – migračního kontinentu na i-migrační**

***90.léta 20.století**

- **Pokus redefinovat společenskou smlouvu mezi přistěhovačskou zemí a imigrantem tak, aby hlavní tíha ležela na přistěhovalcích**
- **Akcelerace tohoto trendu po teroristických útocích v New Yorku a Washingtonu 11.9.2001, v Madridu 11.3.2004, Londýně 7.7.2005**
 - **K otázkám po negativním vlivu přistěhovalectví na národní kultury a sociální soudržnost se přidala otázka po korelaci mezi přistěhovalectvím a terorismem**

Přistěhovalectví tedy často pojmáno coby hrozba kulturní, sociální, bezpečnostní

Změny:

- 1. v prvním období novověku emigrace do zdánlivě neobydlených míst (Amerika) vs. Now hustě obydlené země**
- 2. přestávají platit dvě standardní alternativy industriální migrace**
 - a. cílem mnohých není vydělat si a vrátit se domů**
 - b. ani nechtějí splynout s hostitelskou společností**
 - roste počet těch, kteří se nevracejí ani se neasimilují a zabydlují se v třetím prostoru transnacionálních sítí: trans – migranti**

***vzrůstající těkavost imigrantů umocňuje citlivost států k migračním tokům**

- 70. léta 20. století – uzavření dveří pro migranty v Evropě**
- migranti musí přijímací země přesvědčit, že**
 - mají právo na vstup**
 - reunifikace rodin, uprchlíci**
 - budou zemi užiteční**
 - kvalifikovaní cizinci, či ochota pracovat v oborech, které jsou pro autochtopy neatraktivní**

Mezník 1989/90 – pád komunistického bloku

***uvolnění doposud nepropustných hranic na východě Evropy proudy uprchlíků – Balkán, Kavkaz, návratová vlna etnických Němců do Německa se přidalo k existujícímu tlaku migrantů z chudých zemí světa**

Evropská unie – v rámci 1. pilíře je společná migrační a azylová politika

Terminologická mapa

Migrační politiky

Přistěhovalecké politiky		azyl	Kontrola hranic, potírání nelegální migrace, víza, turismus, sezónní práce, studium, stáže apod.
Imigrační politiky	Integrační politiky		
Regulace vstupu přistěhovalců na území	Regulace začleňování přistěhovalců do společnosti		

Explanační teorie migrace

*pro úspěšné vytváření migračních politik je třeba znát:

- a) porozumění národním identitám a diskurzům
- b) vysvětlení příčin migrace

8 teorií, které se dílčím způsobem snaží vysvětlit příčiny migrace – nejsou to vylučující se alternativy, ale doplňující se

1. Neoklasická ekonomie

a. Migrace jako důsledek nerovnováhy mezi nabídkou a poptávkou na pracovním trhu

* výchozí proměnnou – racionálně kalkulující jednatel, jenž migruje, aby maximalizoval svůj výnos

Oblasti s nízkou ekonomikou a velkým množstvím levné pracovní síly vs. Oblasti s vysokou ekonomickou výkonností a nákladnější pracovní silou

- Push faktor (faktor popudu) - Rozdíly ve mzdách podněcují dělníky k cestě za prací tam, kde mohou získat více
- Pull factor (faktor přitahování) – jsou vyhledávání zaměstnavateli, protože pracují za levnější mzdy

*Taková migrace by dlouhodobě měla nastolit rovnováhu mezi dodávkou práce a mzdami

- **Výchozí předpoklad modelu push and pull – to, že lidé migrují z chudých zemí do bohatých na základě racionálního kalkulu nákladů a výnosů (cost and benefit analysis) se jeví však jako sporný**
 - **Z mnoha chudých zemí lidé do bohatých nemigrují**
 - **Emigrace je důležitým fenoménem v zemích, které nejsou nejchudší a procházejí fází intenzivního ekonomického rozvoje**
 - **Také v rámci sjednoceného trhu EU je relativně malá migrace – navzdory podstatným rozdílům ve mzdách**
 - **Pohyb nezávisí jen na relativních příjmech a blahobytu, ale i na absolutních příjmech – jakmile blahobyt dosáhne jistého prahu, migrace ustává, byť by z ní pracovník mohl vytěžit relativně větší blahobyt než má**

Neoklasická teorie migrace zažila vrchol svého vlivu v 60.letech 20.století – později však začala být nahrazována:

2. Nová ekonomie migrace

***migrace jako důsledek úsilí minimalizovat riziko a diverzifikovat zdroj příjmu**

***migrace jako důsledek relativní, nikoliv absolutní Chudoby**

Představitel – Oded Stark – studoval migrace z venkova do města v Mexiku

***základní jednotka rozhodování: rodina**

!přenos zájmu od trhu práce k trhu s pojištěním a kapitálem

- **Hlavním popudem k migraci není rozdíl ve mzdě, ale nejistota, relativní chudoba a snaha vyhnout se riziku diverzifikací zdrojů příjmu**
- **Migrace coby prostředek přizpůsobení domácnosti požadavkům kapitalistické ekonomiky v prostředí, kde nefungují dobře pojišťovací a úvěrové trhy**

- Venkovská rodiny při vstupu do kapitalistické ekonomiky čelí dvěma překážkám
 - Schází jí kapitál na modernizaci
 - Nemá záruky proti úpadku

A proto vysílá vhodného adepta do města:

1. generace významného toku financí – remittances – z města na venkov
2. diverzifikace zdroje příjmů – kontrola úrovně rizik
3. vzájemně výhodná směna rizik – migrující člen je zajištěn proti selhání při hledání práce ve městě (může se vrátit), členové rodiny jsou pojištěni proti neštěstí tím, že mají nezávislý zdroj příjmu ve městě

***posun od volby, která maximalizuje výnos z hlediska míry absolutní chudoby, k volbě, která maximalizuje výnos z hlediska relativní chudoby!!**

- Člověk je motivován k migraci, tehdy, vidí-li výhody ostatních, které získali z migrace
- Míra migrace z venkova je nejvyšší v oblastech s nerovnoměrným rozdělením příjmů

Důsledky:

- Vláda může ovlivnit migraci regulací pojišťovacích a úvěrových trhů
- Změny v rozdělení příjmů obyvatelstva mohou motivovat k emigraci, i když průměrný příjem roste

Mezery:

***nevysvětluje migraci celých rodin
zaměřením jen na push faktory**

3.teorie segmentovaného pracovního trhu

- migrace jako důsledek náborových politik a hierarchické segmentace pracovního trhu přijímajících zemí
- explanační proměnná - zaměstnavatelé

- pull faktory (nabídková strana migrace)
- přesun na makroúroveň – strukturální podmínky přijímajících společností
 - ekonomické povahy
 - mzda
 - kulturní povahy
 - sociální status zaměstnání, jenž se odráží ve mzdě

Z pracovních trhů společnosti se vyděluje segment pracovních míst s nízkým sociálním statusem bez příležitosti k vzestupné sociální mobilitě:

Tzv. dead – end – jobs

!domácí pracovní síla se jim vyhýbá i přes vysokou míru nezaměstnanosti v hlavním segmentu

!prázdný prostor na trhu práce:

- nejvhodnější skupinou přistěhovalci
 - rozdíl ve mzdě
 - rekrutace na přechodnou dobu – cizinec si těžiště svého sociálního uznání a identity udržuje ve svých zemích a nevdává mu nízký status práce a mizivá šance na vzestupnou sociální mobilitu
 - sebeúctu odvozuje ze sociálního postavení v domovské zemi, kde jeho status díky zahraničním příjmům ještě vrůstá

!znehodnocení jistého segmentu pracovního trhu a jeho prisouzení cizincům, etnickým a rasovým menšinám rozděluje pracovní třídu na !naše! a „jejich“ – tak se zajišťuje našincům, že nikdy nespadnou na úplně nejnižší sociální příčku, která není vymezena EKONOMICKY, ALE STATUSOVĚ.

!statusová nerovnost – výhoda pro zahraniční dělníky?

- Rezervace pracovních míst s větším výdělkem než doma

!tato výhodná situace končí ve chvíli, kdy se cizinec chce usadit a začne vznášet nároky na rovné příležitosti

- **Mizí oddělení sociální identity a statusu od pracovního místa**
- **Konflikt etnický a sociální**

***Tato teorie vysvětluje, jak to že existuje poptávka po zahraniční pracovní síle navzdory nezaměstnanosti v zemi**

***vysvětluje, proč zahraniční dělníci nemusejí nutně soutěžit s domácími**

odráží situaci 50.a 60.let – aktivní náborová politika řady zemí od 70.let však dlouhodobý převis nabídky nad poptávkou

4. teorie světosystému

- **migrace jako součást procesů kapitalistické akumulace, která těží z nerovnosti mezi rozvinutým jádrem a zaostalou periferií**

Pracovní migrace coby součást procesu kapitalistické akumulace

–

- **expanze do rurálních oblastí – tvorba nové a levné pracovní síly z rurálního obyvatelstva**
- **pronikání kapitálu do periferie rozvrací agrární ekonomiky**
- **tvorba vykořeněné a k pohybu připravené námezdní pracovní síly**
- **tvorba ekon., kult. A politických vazeb k jádru**

Vykořenění a propojení – příliv kapitálu a zboží do nekapitalistické periferie je následován přílivem pracovních migrantů z periferie do centra

***19.století – vznik národních států**

- **k efektu geografického přesunu se přidává efekt změny právního a politického statusu**
- **hranice mezi národními státy a Evropu a neevropskými společnostmi dělí pracující na insidery a outsidersy a**

odvádějí nerovnost generovanou třídním konfliktem do konfliktů mezi národy a rasami

- **procesy globalizace poslední čtvrtiny 20.století (vysoká mobilita kapitálu, zboží, zrychlení dopravy, přenosu informací) – vtahuje do světového trhu a mezinárodní dělby práce zbývající zemědělské oblasti Země a dovádí do důsledků procesy, které provázely kapitalismus od počátku**
 - **venkovské domácnosti jsou zbavovány tradiční soběstačnosti a její příslušníci jsou vrháni na trh s námezdní prací a do migrace**
- **globalizace**
 - **zvýšení nabídky prekérních a špatně placených míst ve službách ve vyspělých zemích jádra**
 - **tato místa jsou příhodná pro nekvalifikované a nenáročné pracovníky ze zaostalé periferie, kteří jsou často fyzicky odlišní a mají díky tomu nižší status než domácí pracovníci**
 - **dvousměrný pohyb – kapitál proudí do periferie a pracovní síla do jádra**
- **hlavními ekonomickými uzly se stávají v oblasti jádra „globální města“ (Tokyo, Londýn, Paříž, Hong Kong, Soul) – velká koncentrace globální kosmopolitní elity a současně nekvalifikovaných migrantů obhospodařujících dolní segmenty pracovního trhu**

Tato teorie je opřena o neverifikovatelný předpoklad fungování zákona nekonečné akumulace kapitálu, jenž pohání systém

5. Teorie migračních sítí a transnacionálního prostoru

- **Migrace jako projev vzájemné pomoci, závazků, informací, které permanentně propojují migranty v hostitelské zemi s jejich přáteli, příbuznými, krajany či etnickými soukmenovci ve vysílající zemi či dalších hostitelských zemích**

Odpověď na otázku „Jak?“ – lidé migrují

- **Koncept sítě – meziosobní vazby mezi současnými migranty, dřívějšími migranty a nemigranty ve vysílajících zemích**
- **Sít' – zvýšení pst mezinárodního pohybu, uzly – sociální kapitál**
 - **Snížení nákladů a rizik**
 - **Sociální, ekonomická a rezidenční základna**
 - **Snížení psychologických nákladů – snížení pocitu odcizení a vykořenění**
 - **Zvýšení čistých výnosů migrace**
- **Proces globalizace – zkracování vzdáleností**
 - **Zvětšení příležitostí pro cirkulární migraci**
 - **Posilování vazeb mezi vysílající komunitou a emigranty**
 - **Tvorba permanentních transnacionálních prostorů**
 - **Migrace coby permanentní možnost – trans – migranti**
- **Transmigranti – imigranti, jejichž každodenní život závisí na mnoha stálých vazbách přes mezinárodní hranice a jejichž veřejné identity kombinují vztak k více než jednomu národnímu státu**

Důsledek – schopnost vládních politik kontrolovat migrační pohyby ne moc velká

7. Teorie kumulativní příčinnosti a institucionalismus

- **Migrace jako důsledek změn zapříčiněných migrací – ustanovování migračních sítí, změny ve struktuře trhu s pracovními místy, etc.**

!princip kumulativní kauzality! – státní politika to již stěží ovlivní

- **Nabídková strana – migrační sítě**
- **Poptávková strana – vytváření segmentovaného pracovního trhu**

- **Znehodnocení pracovních míst jako přistěhovaleckých a pro barevné – těžko se do nich rekrutují autochtoni**

Institucionalismus

➤ **Koncept kumulativní kauzality vzhledem k institucím, které se utvářejí jako důsledek migrace a zpětně ji podporují**

- 1. agentury vyřizující víza pro cizince, formální sňatky, nelegální pracovní smlouvy**
- 2. převaděči**
- 3. lidskoprávní organizace**

!zvýšená protipřistěhovalecká aktivita represivních složek státu jen zvyšuje zisky nelegálních pašeráků lidí, zprostředkovatelů černé práce a hodí se i lidskoprávním organizacím – ospravedlnění vlastní existence